

U.G. 1st Semester Examination - 2023

SANSKRIT

[HONOURS]

Course Code : SANH-CC-T-1

[Old CBCS Syllabus]

Full Marks : 60

Time : 2½ Hours

*The figures in the right-hand margin indicate marks.**Candidates are required to give their answers in their own words as far as practicable.*

1. निम्नलिखितानां प्रश्नानां मध्ये कस्यचन दश प्रश्नस्य उत्तराणि संस्कृतभाषया देवनागरीलिप्या पूर्णवाक्येन प्रदेयानि : 2×10=20
- खण्डकाव्यस्य लक्षणं प्रदेयम्।
 - रघुवंशस्य सर्वोत्तमस्य दीकाकारस्य नाम किम्? तस्य टीकायाः नाम लिख्यताम्।
 - 'नैषधे पदलालित्यम्'—इत्यत्र पदलालित्यशब्दस्य कोऽर्थः?
 - तपस्यारतायाः पार्वत्याः शय्यां कीदृशी आसीत्?
 - सर्वगुणेषु कथं तावत् विद्या श्रेष्ठतमेति परिगण्यते?
 - 'अदेवमातृकाः' पदस्य की अर्थः? कुरुप्रदेशस्य विशेषणरूपेण अस्य पदस्य प्रयोगस्य तात्पर्यम् आलोच्यताम्।
 - बलवद्विरोधितायाः किं तावत् फलम्?
 - 'किरातार्जुनीयम्'—इत्यस्य का व्युत्पत्तिः?

[Turn over]

- ix) 'किरातार्जुनीयम्' महाकाव्ये कति सर्गाः सन्ति? अस्य महाकाव्यस्य उत्समूल किम्?
- x) 'ज्ञानलवदुर्विदग्धं ब्रह्मापि नरं न रञ्जयति'—उक्तेरस्याः तात्पर्यं लिख्यताम्।
- xi) पार्वत्याः पुराविदप्रदत्तं नामान्तरं किम्? अस्य नामकरणस्य कारणं किम्?
- xii) 'अनन्तचिन्मात्रमूर्तये' इत्यस्यार्थो विशदीकर्तव्यः।
- xiii) रघुवंशस्य मंगलाचरणं श्लोकं लिख्यताम्।
- xiv) को भवति माघस्याविर्भावकालः? कुत्रासीत् तस्य निवासः?
- xv) 'जगतः पितरौ वन्दे' - अत्र पितरौ शब्देन कः उक्तः? कः रघुवंशस्य आदिपुरुषः आसीत्?

2. Answer any **four** of the following questions:

5×4=20

i) Translate into Bengali or English (any **one**):

- a) वैवस्वतो मनुर्नाम माननीयो मनीषिणाम्।
आसीन्महीक्षितामादयः प्रणवश्छन्दसामिव॥
- b) मन्दः कवियशः प्रार्थी गमिष्याम्युपहास्यताम्।
प्रांशुलभ्ये फले लोभादुद्धाहुखि वामनः॥

ii) Translate into Bengali or English (any **one**):

- a) कृतादिषड्वर्गजयेन मानवीमगम्यरूपां पदवीं प्रपित्सुना।
विभज्य नक्तन्दिवमस्ततन्द्रिणा वितन्यते तेन नयेन पौरुषम्॥

- b) कृतप्रणामस्य महीं महीभूजे जितां सपन्नेन निवेदयिष्यतनः।
न विव्यथे तस्य मनो नहि प्रियं प्रवक्तिमिच्छन्ति मृषा हितैषिणः॥

iii) 'क्लिषणं मौनमपण्डितानाम्' - तात्पर्यं व्याख्यायताम्।

iv) Answer as directed (any **five**):

- a) 'छेतुं वज्रमणीञ्छिरीषकुसुमप्रान्तेन संनह्यते'—Derive the underline word.
- b) 'वागर्थीविव सम्पृक्तौ वागर्थप्रतिपत्तये'—Expound and name of the Samāsa of the underline word.
- c) 'कृतप्रणामस्य महीं महीभूजे'—Account for the case ending in of the underline word.
- d) 'क्रियासु युक्तैर्नृपः चारचक्षुषः'—Expound and name of the Samāsa of the underline word.
- e) 'न भुरिदानं विरहय्य सत्क्रियाम्'—Derive the underline word.
- f) 'वदन्त्यपर्णेति च तां पुराविदः'—Account for the case ending in of the underline word.
- v) Write short note on (any **one**):
चौरपञ्चाशिका, ऋतुसंहारम्
- vi) Write short note on (any **one**):
नैषधचरितम्, माघः

3. Answer any **two** of the following. **One** must be written in Sanskrit with Devanagari Script : $10 \times 2 = 20$

i) a) Explain any **one** of the following verses in Sanskrit language with Devanagari Script : $6 \times 1 = 6$

I) क्षाने मौनं क्षमा शक्तौ त्यागे श्लाघाविपर्ययः ।

गुणा गुणानुबन्धित्वात् तस्य सप्रसवा इव ॥

II) प्रजानामेव भूत्यर्थं स ताभ्यो क्लीमग्रहीत् ।

सहस्रगुणमुत्प्रष्टुमादत्ते हि रसं रविः ॥

b) Amplify any **one** of the following in Sanskrit language with Devanagari Script : $4 \times 1 = 4$

I) न तु प्रतिनिविष्टभूर्खजनचित्तमाराधयेत् ।

II) स किंसखा साधु न शास्ति योऽधिपम् ।

ii) Narrate the speech of वनेचर as described by भारवि in किरातार्जुनीयम् canto-1. 10

iii) Give a description of the penance of Pārvatī as depicted in Canto-V of the कुमारसम्भव with apt quotations indicating the descriptive power of the poet. 10

iv) Write a brief note on Kālidāsa's acquaintance with different branches of learning as evinced in रघुवंशम् Canto-I. 10